

2022-02-03
S2022/00778 (delvis)**Socialdepartementet**Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag avseende nationella kompetenscentrum för anhörigstöd samt inom demensområdet m.m.

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela medel i syfte att fortsatt långsiktigt säkerställa en verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd samt ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet. De närmare villkoren för uppdraget framgår av *bilaga 1*.

Socialstyrelsen ska följa upp att verksamheterna bedrivs i överensstämmelse med villkorsbilagan. En redovisning ska lämnas årligen senast den 30 april till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

28 200 000 kronor ska betalas ut av Socialstyrelsen under 2022 avseende nationella kompetenscentrum för anhörigstöd samt inom demensområdet m.m. Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, för budgetår 2022 uppförda anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 9 Nationella kunskapscentra. Av dessa medel ska Socialstyrelsen fördela 15 500 000 kronor till Nationellt kompetenscentrum anhöriga och 12 700 000 kronor till Svenskt Demenscentrum. Medlen ska utbetalas engångsvis efter rekvisition till Socialstyrelsen senast den 1 december 2022. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2023. Vid samma tidpunkt ska en slutrapport lämnas till Socialstyrelsen. Rekvisition, slutrapport, återbetalning och redovisning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut. För hanteringen i övrigt gäller vad som anges i Villkoren för bidrag (2020:1), *se bilaga 2*. Villkoren samt blanketter för

slutrapport och rekvisition finns tillgängliga på regeringens webbplats, www.regeringen.se/bidragsblanketter.

Bakgrund

Socialstyrelsen har i enlighet med prop. 2005/06:115 Nationell utvecklingsplan för vård- och omsorg om äldre haft regeringens uppdrag att utveckla nationella kompetenscentrum på anhörig- respektive demensområdet (dnr S2006/06655). Socialstyrelsen fick 2015 i uppdrag att långsiktigt säkerställa en verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd och ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet (S2015/03491). Arbetet har resulterat i att det idag finns två nationella kompetenscentrum – Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) och Svenskt Demenscentrum (SDC).

Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) sammanställer utvärderingar och forskningsresultat från olika aktörer i kunskapsöversikter inom prioriterade områden. Genom kunskapsöversikterna görs forskningsresultat lättillgängliga för alla intressenter. Ett av Nka:s prioriterade områden är yrkesverksamma anhöriga. Under 2019 startade arbetet med att utveckla stödinterventioner till anhöriga i yrkesverksam ålder. Därutöver driver och medverkar Nka i flera samverkansprojekt med olika aktörer.

Svenskt Demenscentrum (SDC) förmedlar kunskap för praktisk användning genom exempelvis utbildningsmodellen Stjärnmärkt där SDC utbildar instruktörer som i sin tur utbildar medarbetare på sina arbetsplatser. Genom utbildningen, och årlig uppföljning, stödjer SDC spridning och implementering av Nollvisionen om en demensvård utan tvång och begränsningar. SDC producerar också informationsmaterial i samarbete med målgruppen materialet riktar sig till.

På regeringens uppdrag utvärderades verksamheterna 2011 av Linköpings universitet. I utvärderingen konstateras att de svarar upp mot behovet av ökad kunskap inom sina respektive områden. Även Socialstyrelsen har i årliga uppföljningar konstaterat att verksamheterna arbetar väl i enlighet med sina respektive uppdrag och att de bedriver angelägna och efterfrågade verksamheter.

Ärendet

Socialstyrelsen får för 2022 i uppdrag att fortsatt säkerställa verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd samt ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet. I uppdraget ingår liksom tidigare att årligen följa upp verksamheterna.

Regeringen anser att ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd samt ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet fyller en viktig funktion för ökad kunskap inom sina respektive områden. Under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget beräknar regeringen att under perioden 2023–2025 årligen avsätta 15 500 000 kronor till ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd och 12 700 000 kronor till ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Jan Rehnberg

Kopia till

Svenskt Demenscentrum
Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Villkor till uppdrag avseende nationella kompetenscentrum avseende anhörigstöd samt inom demensområdet

Uppdraget innebär ett långsiktigt säkerställande av nationella kompetenscentrum inom angivna områden. Socialstyrelsen ska enligt angivet uppdrag följa upp verksamheterna och årligen och rapportera till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Skriftliga rapporter ska hänvisa till diarienumret för detta beslut. Vid behov ska Socialstyrelsen samråda med Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Närmare om de båda kompetenscentrumens uppdrag:

Övergripande krav

Nationella kompetenscentrum för anhörigstöd och inom demensområdet ska inneha bred kompetens och erfarenhet inom respektive verksamhetsområde samt ha ett väl utvecklat nätverkssamarbete med aktuella intressenter. Verksamheterna ska ha en väl etablerad bred samverkan. De ska omfatta relevanta statliga och kommunala myndigheter samt omfatta andra relevanta aktörer inom det civila samhället, akademien, forskning, professionen samt beslutsfattare.

Övergripande uppdrag

Verksamheternas huvudsakliga uppgift ska vara ett kunskapsstöd till kommuner, regioner och enskilda utförare och därmed också bidra till en likvärdighet i landet inom sina respektive områden. Ansvar för råd och stöd till enskilda ligger framför allt hos kommunerna och regionerna. I det fall råd och stöd ska ges till enskilda ska det finnas särskilt angivet hos

respektive kompetenscentrums verksamhetsområde. Kompetenscentrumen ska verka för utveckling och högre kvalitet inom sina områden avseende perspektiven individ, hälsa, vård och omsorg och samhälle. Verksamheterna ska genomsyras av ett jämlikhetsperspektiv och uppmärksamma intersektionella skillnader och konsekvenser inom anhörigstödet och demensområdet.

I respektive centrums uppdrag ska ingå att:

- Samla in, strukturera och sprida kunskap.
- Utforma och sprida informations och utbildningsmaterial samt vara aktiva medaktörer vid konferenser etc.
- Sammanställa utvärderingar och forskningsresultat.
- Verka för att kunskapsutvecklingen ges en praktisk och tillämpbar inriktning.
- Vara en länk mellan forskning, praktik och beslutsfattare.
- Samverka med FoU-verksamheter runt om i landet.
- Aktivt verka för frågor inom området när det gäller nordiskt samarbete med andra länder och internationella organisationer, t.ex. i fråga om utbyte av kunskap, erfarenheter och information.

Särskilt om kompetenscentrum för anhörigstöd

Kompetenscentrumets huvuduppdrag ska vara att:

- Stödja och underlätta ett utvecklingsarbete och implementering av anhörigstöd till kommuner, regioner och enskilda utförare. Utveckling av metoder för ett individuellt och familjeorienterat anhörigstöd ska prioriteras.
- Fungera som en länk mellan forskning och praktik samt utveckla och förmedla metoder och verktyg.
- Bidra till utveckling av metoder och verktyg samt till systematisk spridning och uppföljning av dessa.
- Sammanställa samt förmedla forskningsresultat och bästa tillgängliga kunskap inom området.

Verksamhetsområdet ska innefatta alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning.

Kompetenscentrumet ska:

- Särskilt bidra till att underlätta förutsättningen för att kombinera rollen som anhörig med arbetslivsdeltagande och god hälsa.
- Särskilt bidra till att tydliggöra och utveckla ett anhörigperspektiv i vård och omsorg
- När det gäller barn som anhöriga särskilt bidra till sådant stöd att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång.
- Särskilt bidra till att stödja utvecklingen och införandet av digitalt stöd till anhöriga.
- Särskilt bidra till att stödet till anhöriga utvecklas i samverkan med myndigheter, kommuner, regioner, enskilda utförare, relevanta organisationer, anhöriga och närstående.

Råd och stöd till enskilda

Kompetenscentrumet ska kunna ge kunskapsstöd direkt till anhöriga, exempelvis föräldrar, barn och unga som kan ha en kombination av flera omfattande funktionsnedsättningar och omfattande medicinska behov.

Särskilt om kompetenscentrum inom demensområdet

Kompetenscentrumet ska ha ett övergripande uppdrag att:

- Aktivt verka för att driva på en positiv utveckling för ett mer demensvänligt samhälle.
- Tillhandahålla webbutbildningar inom demensområdet, bland annat utbildningstjänsten ”Jobba säkert med läkemedel”.
- Särskilt bidra till att arbetet inom demensområdet utvecklas i samverkan med myndigheter, kommuner, regioner, enskilda utförare och relevanta organisationer.